

PM 2011:128 RIV (Dnr 001-1320/2011)

Studiemedel för gränslös kunskap (SOU 2011:26)

Remiss från Utbildningsdepartementet

Remisstid 1 oktober 2011

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Studiemedel för gränslös kunskap” (SOU 2011:26) hänvisas till denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Förslagen i regeringens utredning ”Studiemedel för gränslös kunskap” (SOU 2011:26) kan i huvudsak delas in i fyra kategorier. Den första kategorin avser tydligare reglering, något som också är ett led i att tydligare låta regeringens mål för utlandsstudier och studiemedel för sådana studier komma till uttryck i lagstiftningen.

Den andra kategorin avser förslag som syftar till att anpassa regelverket för studiemedel för utlandsstudier till EU-rätten. Bland annat föreslås att rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå ska vara densamma inom EES och i Schweiz. Regleringen avseende studiemedel för studier på gymnasial nivå ska därför öppnas upp. Kravet på att en utbildning inte med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige tas bort för utbildningar inom EES och i Schweiz, men föreslås kvarstå för övriga världen.

Den tredje kategorin avser förslag som syftar till att skapa ett mer enhetligt, effektivt och flexibelt studiemedelsregelverk, ett som dessutom minskar skillnaderna i studiemedelshänseende mellan studier i Sverige och studier utomlands. Den fjärde kategorin avser förslag som dels bidrar till att förbättra de utlandsstuderandes ekonomiska villkor, dels minskar risken för felaktiga utbetalningar vid studier utomlands.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Utbildningsförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret ser positivt på att regleringen av studiemedel blir tydligare och harmoniseras med EU-rätten. Utlandsstudier är ofta positiva både för individen och för samhället i övrigt och tydligare reglering underlättar för den studerande. Stadsledningskontoret bedömer därför även det som positivt att utlandsstudier på gymnasial nivå underlättas.

Arbetsmarknadsnämnden gör bedömningen att organisationen Vuxenutbildning Stockholm inte berörs av förslagen i betänkandet. Nämnden ser dock positivt på förslagen i slutbetänkandet Studiemedel för gränslös kunskap.

Utbildningsförvaltningen är positiv till att reglerna kring studiemedel för utlandsstudier ses över. Det är av stor vikt att reglerna bidrar till ett sammanhållet studiemedelssystem som upplevs som rättvist och är överblickbart för den enskilde. Dessutom är anpassningen till EU-rätten viktig.

Mina synpunkter

Internationalisering och utlandsstudier är av stor betydelse, såväl för den enskilde individen som för en hög kvalitet i hela utbildningsväsendet. Detta delbetänkande lägger fram flera viktiga och bra förslag som kommer att underlätta och uppmuntra för de elever som vill studera utomlands.

Självklart måste utbildningarna utomlands hålla hög kvalitet, kunskapsmålen ska stå i centrum även vid utlandsstudier. Förslagen i utredningen är väl underbyggda.

Tidigare har fastställandet av studiemedelsbeloppet ofta uppfattats som komplicerat och godtyckligt vilket självklart inte är bra. Det är bra att regelverket harmoniseras med övriga Europa då det underlättar för medborgare som vill röra på sig. Vi ska uppmuntra och underlätta för individer som vill resa och studera utomlands.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Studiemedel för gränslös kunskap” (SOU 2011:26) hänvisas till denna promemoria.

Stockholm den 8 september 2011

LOTTA EDHOLM

Bilagor

1. Reservation m.m.
2. Studiemedel för gränslös kunskap (SOU 2011:26), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Karin Wanngård* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. föredragande borgarrådets förslag delvis tillstyrks
2. kommunstyrelsen utöver borgarrådets förslag i remissvaret anför att språkstudier på gymnasial nivå utanför EES och Schweiz ska berättiga till studiemedel om språket har officiell status i studielandet även om språket är europeiskt.

Enligt dagens regelverk begränsas rätten att få studiemedel för språkstudier på gymnasial nivå till EES-området samt Schweiz om språket är europeiskt. Det innebär att man kan få studiemedel för att läsa engelska i Irland, men inte i USA; man kan få studiemedel för att läsa por-

tugisiska i Portugal men inte i Brasilien. Utredningen föreslår att denna begränsning kvarstår. Vi menar att denna geografiska begränsning är otidsenlig. Det motverkar den studerandes valmöjligheter och ger negativa konsekvenser för framtida rörlighet och möjligheter att bidra till svensk tillväxt. Därför bör den geografiska begränsningen för möjligheten att få studiemedel för studier på gymnasial nivå i europeiska språk tas bort. Regeln att det aktuella språket ska ha officiell status i studielandet bör dock kvarstå.

Det antecknades till förteckningen att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Karin Wanngård*, *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta att

1. Föredragande borgarrådets förslag till svar på remissen bifalles delvis
2. Därutöver vill vi framföra följande.

Det är viktigt att förbättra möjligheterna att studera utomlands, så att fler unga med olika bakgrund tar vara på möjligheterna att lära sig språk eller bedriva studier i en internationell miljö. Utlandsstudier är positiva både för individen och för samhället.

Vi vill särskilt trycka på behovet av en kontinuerlig utvärdering av elevgrupperna som studerar utomlands i termer av ålder, kön och socioekonomisk bakgrund. Om det visar sig att den sociala snedrekryteringen inte bryts, måste studiemedelsstödet återigen ses över.

Utredningens förslag behöver förbättras när det gäller att med studiemedel studera europeiska språk på gymnasienivå utanför EES och Schweiz. Unga ska till exempel få studera spanska i Chile och inte bara i Spanien. Den geografiska begränsningen för studiemedel på gymnasienivå i europeiska språk bör tas bort, om språket har officiell status i studielandet

Det antecknades till protokollet att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Förslagen i regeringens utredning ”Studiemedel för gränslös kunskap” (SOU 2011:26) kan i huvudsak delas in i fyra kategorier. Den första kategorin avser tydligare reglering, något som också är ett led i att tydligare låta regeringens mål för utlandsstudier och studiemedel för sådana studier komma till uttryck i lagstiftningen.

Den andra kategorin avser förslag som syftar till att anpassa regelverket för studiemedel för utlandsstudier till EU-rätten. Bland annat föreslås att rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå ska vara densamma inom EES och i Schweiz. Regleringen avseende studiemedel för studier på gymnasial nivå ska därför öppnas upp. Kravet på att en utbildning inte med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige tas bort för utbildningar inom EES och i Schweiz, men föreslås kvarstå för övriga världen.

Den tredje kategorin avser förslag som syftar till att skapa ett mer enhetligt, effektivt och flexibelt studiemedelsregelverk, ett som dessutom minskar skillnaderna i studiemedelshänseende mellan studier i Sverige och studier utomlands. Den fjärde kategorin avser förslag som dels bidrar till att förbättra de utlandsstuderandes ekonomiska villkor, dels minskar risken för felaktiga utbetalningar vid studier utomlands.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Utbildningsförvaltningen har inkommit med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 23 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på att regleringen av studiemedel blir tydligare och harmoniseras med EU-rätten. Utlandsstudier är ofta positiva både för individen och för samhället i övrigt och tydligare reglering underlättar för den studerande. Stadsledningskontoret bedömer därför även det som positivt att utlandsstudier på gymnasial nivå underlättas.

Förslagen i övrigt påverkar den kommunala verksamheten i väldigt liten omfattning varför stadsledningskontoret inte har några synpunkter i övrigt.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 augusti 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Karin Rågsjö m.fl. (V) och ledamoten Emma Lindqvist m.fl. (S), *bilaga 1*.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 juni 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen gör bedömningen att organisationen Vuxenutbildning Stockholm inte berörs av förslagen i betänkandet. Förvaltningen ser dock positivt på förslagen i slutbetänkandet Studiemedel för gränslös kunskap.

Utbildningsförvaltningen

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 augusti 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen är positiv till att reglerna kring studiemedel för utlandsstudier ses över. Det är av stor vikt att reglerna bidrar till ett sammanhållet studiemedelssystem som upplevs som rättvist och är överblickbart för den enskilde. Dessutom är anpassningen till EU-rätten viktig.

Utbildningsförvaltningen väljer att kommentera några av de förslag till regelförändringar som berör utlandsstudier på gymnasial nivå:

Utredningens förslag:

En ny paragraf som definierar begreppet utlandsstudier införs i studiestödslagen. Genom paragrafen kommer regeringens mål med utlandsstudier tydligt till uttryck i lagtexten. Begreppet utlandsstudier ska användas genomgående i studiestödslagen och studiestödsförordningen. Bland annat för att avgöra vilka studenter som är berättigade till det av oss föreslagna merkostnadslånet för utlandsstudier. Paragrafen definierar också i vilka fall distansstudier är att betrakta som utlandsstudier.

Paragrafen ska lyda så här:

Utlandsstudier är studier som bedrivs vid en utländsk läroanstalt av en studerande som kan visa att han eller hon har sitt faktiska boende utanför Sverige under studietiden.

Studier som bedrivs vid en läroanstalt utanför Sverige, av en studerande som har sitt faktiska boende utanför Sverige under studietiden, är utlandsstudier även om den studerande är antagen vid en svensk läroanstalt.

Distansstudier vid en svensk läroanstalt kan aldrig ses som utlandsstudier. Distansstudier vid en utländsk läroanstalt är utlandsstudier om den studerande har sitt faktiska boende utanför Sverige under studietiden.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen tycker att förslagen till definitionerna av utlandsstudier och distansstudier är klara och tydliga och tillstyrker därför förslaget.

Utredningens förslag:

Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå ska vara densamma inom EES och i Schweiz. Regleringen avseende studiemedel för studier på gymnasial nivå ska därför öppnas upp. Kravet på att en utbildning inte med lika stor fördel kan bedrivas i Sverige tas bort för utbildningar inom EES och i Schweiz, men ska kvarstå för övriga världen.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen anser att det är rimligt att öppna upp möjligheten att få studiemedel för gymnasiala studier inom EES och Schweiz.

Utredningens förslag:

Särregleringen för språkstudier ska tas bort. I stället ska varje enskild språkkurs bedömas utifrån sitt innehåll vid avgörandet av om den ligger på en gymnasial nivå eller på en eftergymnasial nivå.

Språkstudier på gymnasial nivå utanför EES och Schweiz ska även fortsättningsvis berättiga

till studiemedel om språket har officiell status i studielandet och språket inte är europeiskt.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen tillstyrker förslaget.

Utredningens förslag:

Regeringen ska bestämma vad som är godtagbar standard och tillse att de utbildningar som är studiemedelsberättigade håller god kvalitet. Det ska därför framgå tydligt redan i studiestödsförordningen vad som är godtagbar standard och hur denna prövning ska göras. Genom regleringen blir bedömningen enhetlig.

Kravet på godtagbar standard ska vara detsamma för alla utbildningar utomlands, såväl på gymnasial nivå som på eftergymnasial nivå. Den nordiska särregleringen ska tas bort. Utgångspunkten för bedömningen av godtagbar standard ska vara studielandets bedömning av utbildningen.

CSN ska även i fortsättningen avgöra vilka utbildningar på gymnasial nivå utomlands som håller godtagbar standard. Högskoleverket avgör vilka utbildningar på eftergymnasial nivå som håller godtagbar standard, myndighetens beslutsrätt omfattar även eftergymnasiala utbildningar i Norden.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen anser att det är bra att det i det ska framgå tydligt i studiestödsförordningen vad som är godtagbar standard och hur denna prövning ska göras. Likaså anser förvaltningen att det är rimligt att de nordiska särreglerna tas bort. Att CSN även fortsättningsvis ska avgöra vilka utbildningar på gymnasial nivå utomlands som håller godtagbar standard tillstyrks också.

RESERVATIONER M.M.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Emma Lindqvist m.fl. (S) och vice ordföranden Karin Rågsjö m.fl. (V) enligt följande.

Utlandsstudier och utlandserfarenheter påverkar individer positivt både rent personligt, men även genom att skapa bättre förutsättningar på arbetsmarknaden. Vi ser därför positivt på intentionerna att tydligare definiera och reglera vad som är utlandsstudier samt att skapa ett mer enhetligt studiestödsystem i syftet att få fler att studera utomlands.

I utredningen står att det ska följas upp och kontinuerligt utvärderas hur sammansättningen av utlandsstuderande i termer av ålder, kön och socioekonomisk bakgrund ser ut. Det är av stor vikt att detta verkligen genomförs, trots att det inte satts som en indikator, för att se att den sociala snedrekryteringen minskar och absolut inte ökar. Det finns en risk att vissa grupper i mindre utsträckning väljer att studera utomlands då lånedelen av studiestödet nu kommer att öka i förhållande till bidragsdelen. Om så sker är det viktigt att återigen se över systemet för att motverka detta.